

Posudek oponenta na bakalářskou práci Natálie Jílkové: *Božena Vavrečková (Havlová). Biografická studie raných let jejího života (1913–1936)*. Praha: Fakulta humanitních studií UK, 2024, 58 s. + přílohy.

Předkládaná práce představuje epizodickou biografii české módní návrhářky a výtvarnice Boženy Vavrečkové, matky posledního československého a prvního českého prezidenta Václava Havla. Práce se zaměřuje na rodinné prostředí, v němž aktérka vyrůstala, její vzdělání, umělecké sklony a také na vliv prostředí, do něhož se přivdala. Výzkum vychází převážně z primárních pramenů, – tj. jedná se zejména o korespondenci a dokumenty uložené v archivech – ale autorka se opírá se také o již existující pestrou knižní memoárovou produkci věnovanou rodině Havlových.

Struktura práce je logická a správná. V úvodu autorka jasně definuje téma a cíl svého snažení, včetně motivace pro volbu tématu a také reflektuje nedostatek odborné literatury o Boženě Vavrečkové. Následuje teoreticko-metodologická část, v níž je představen biografický výzkum a jeho východiska. Autorka přitom čerpá z relevantní literatury (viz např. nedávná práce Václava Sixty o historické biografii) a metodologii jasně – možná až příliš technicistně – strukturuje. Přesto se domnívám, že by bylo vhodné ještě více reflektovat některé zmiňované výzvy a limity (auto)biografického výzkumu (např. otázka subjektivity a interpretace pramenů). Autorka např. zmiňuje koncept biografické iluze, ale v dalších částech práce s ním již nepracuje. V této souvislosti bych proto ocenil při obhajobě větší míru badatelské reflexivity – tj. lze nyní (s odstupem času) při opětovném čtení zpětně říci, že autorka v některém ohledu podlehla svému idealizovanému obrazu či některému z aspektů života zkoumané aktérky? Nabízí se nějaké alternativní interpretace vedle autorčina důrazu na „umělkyni“ a klasického pojetí „milé hostitelky, pečovatelské matky a vzorné dámy“, které se objevuje v dosud publikovaných memoárech?

V další části, kterou by bylo možné nazvat „historickým“ (či spíše „biografickým“) kontextem autorka představuje jednotlivé členy rodiny Vavrečkové–Havlové. Jakkoliv chápu záměr této kapitoly a její obsah je pro práci určitě relevantní, mnohem větší smysl by z mého pohledu dávalo „rozpustit“ tyto informace do samotné empirické části (ať už přímo do textu nebo ve formě poznámek pod čarou) a zde se (jen velmi stručně) zabývat spíše kulturně-sociálním rámcem zkoumaného období (tj. charakterizovat etapu let 1913–1936 např. s důrazem na postavení žen v tehdejší společnosti, prožívání dětství, uměleckou sféru – zejména módu apod.). Autorka paradoxně zvolila opačný postup, kdy s širším společenským kontextem pracuje v empirické části, zatímco jednotlivé členy/členky rodiny představuje samostatně – opět velmi mechanicky – ve formě stručných oddělených biogramů (resp. životopisných medailonků) a část těchto informací navíc v empirické části stejně opakuje, což částečně ruší při čtení jinak svižného a zajímavého textu.

Konečně, následuje samotná empirická část, která se zaměřuje na jednotlivé etapy života Boženy Vavrečkové, včetně jejího dětství, vzdělání a společenského života. Autorka využívá řadu primárních pramenů, což dodává textu náležitou hloubku a autenticitu. Přesto by mohla být analýza více interpretativně zaměřena, a to zejména v rovině propojení jednotlivých etap života aktérky a jejich vlivu na její vlastní osobnostní/charakterový rozvoj. Ocenit lze pečlivou práci s prameny, a to zejména v rovině heuristiky, kdy se autorce daří ověřovat, zpřesňovat a někdy také vyvracet, dosavadní stav poznání. Obecně lze konstatovat, že autorka přináší nový, zajímavý a především velmi cenný pohled na klíčovou životní etapu jedné z méně známých členek významné rodiny Havlových.

Závěr práce je sám o sobě poměrně hutný, přesto bych ocenil, kdyby autorka u obhajoby ještě více abstrahovala svá zjištění a pokusila se identitárně/charakterově představit osobnost aktérky před sňatkem s Václavem M. Havlem, resp. narozením syna Václava. Je mi jasné, že odpověď na tuto otázku není jednoduchá, přesto cílem je především přimět autorku k hlubší interpretaci osobnosti zkoumané aktérky.

Po formální stránce k předloženému textu prakticky nemám výhrady. Text je přehledně strukturovaný a dobře členěný, s logickým tokem myšlenek. Jazyk je odborný, ale současně zůstává čtivý. Citace a odkazy na literaturu jsou prováděny erudovaně, což svědčí o pečlivém přístupu autorky k práci s prameny. Při čtení jsem také nenarazil na žádné závažné pravopisné chyby.

Natalie Jílková ve své bakalářské práci prokázala schopnost samostatně uskutečnit biografický výzkum, včetně práce s rozsáhlým souborem pramenů. Přestože by některé části analýzy mohly být více propojené a reflexe metodologie hlubší, předkládaný text představuje významný přínos k poznání raných let života Boženy Vavrečkové. Práci proto **doporučuji k obhajobě a navrhuji její hodnocení známkou 1 („výborně“)**. Současně bych autorce doporučil, aby po mírném přepracování text publikovala ve formě samostatné studie v některém z odborných časopisů, případně se životní dráze Boženy Havlové věnovala i nadále.

V Praze, dne 23. 8. 2024

Mgr. Jiří Hlaváček, Ph.D.